

Michał Paszkowski

Rumunia: ambitne plany dotyczące eksportu gazu ziemnego

Rumunia poprzez realizację projektu Neptun Deep ma szansę stać się największym producentem gazu ziemnego wśród państw Unii Europejskiej. Zagospodarowanie złóż Domino i Pelican South może stanowić niezwykle ważny element wzmocnienia bezpieczeństwa energetycznego nie tylko Rumunii, ale także państw Europy Środkowej. Zwiększona dostępność surowca w regionie będzie wymagała rozbudowy zdolności transportowych oraz dostosowania istniejących już gazociągów do nowych uwarunkowań rynkowych.

Rynek gazu ziemnego i projekty rozwojowe. Rumunia jest obecnie eksporterem netto gazu ziemnego z roczną produkcją na poziomie 9,9 mld m³ (ok. 75% wydobycia ma miejsce na lądzie, a pozostała część na wodach przybrzeżnych). Natomiast konsumpcja kształtuje się na poziomie 9,1 mld m³ rocznie, co powoduje, że już teraz część wydobywanego surowca jest kierowana na rynki państw sąsiednich. Rumunia posiada wieloletnią historię funkcjonowania przemysłu naftowo-gazowego i stanowi ważny punkt aktywności międzynarodowych przedsiębiorstw energetycznych. W ostatnich latach zawirowania prawno-fiskalne oraz organizacyjne spowodowały, że z rumuńskiego rynku w 2019 r. wycofała się amerykańska spółka ExxonMobil. Niemniej nadal sektor ten ma ogromny potencjał wzrostu.

W szerszym kontekście Rumunia zajmuje piąte miejsce, jeśli chodzi o zasoby gazu ziemnego w Europie, a także wydobycie tego surowca (po Norwegii, Wielkiej Brytanii, Ukrainie oraz Holandii), z udziałem na poziomie 4,3%. Biorąc jednak pod uwagę jedynie państwa członkowskie Unii Europejskiej, zajmuje drugie miejsce, po Holandii, z udziałem w produkcji na poziomie 25%. Należy ponadto zauważyć, że wraz z planowanymi inwestycjami, w tym w szczególności realizacją projektu Neptun Deep, sytuacja rynkowa Rumunii może ulec znacznej poprawie.

Decyzja o zagospodarowaniu w ramach projektu Neptun Deep dwóch złóż – Domino i Pelican South – zlokalizowanych na dnie Morza Czarnego została podjęta w czerwcu 2023 r. Prace nad tą inwestycją były prowadzone z różnym natężeniem od 2008 r. W latach 2008-2016 przeprowadzono szereg prac związanych z oszacowaniem pokładów bloku koncesyjnego Neptun Deep i wyceną projektu, a także dokonano wyboru koncepcji zagospodarowania złóż ([„Komentarze IES”, nr 412](#)). W ramach inwestycji planowane jest wykonanie łącznie 10 odwiertów produkcyjnych oraz usadowanie platformy produkcyjnej Neptun pomiędzy złożami Domino i Pelican South. Wydobywany gaz ziemny będzie kierowany do platformy w celu wstępnego oczyszczenia, a następnie rurociągiem o długości 160 km zostanie przetransportowany na ląd. Przewiduje się, że docelowo zakończenie etapu zagospodarowania złóż (etap do tzw. First Gas) nastąpi do 2027 r., a następnie rozpocznie się komercyjna produkcja surowca. Koszty inwestycji szacowane są na ok. 4 mld EUR, a projekt ma doprowadzić do zwiększenia wydobycia gazu ziemnego w Rumunii o ok. 8 mld m³ rocznie przez okres 10 lat. W konsekwencji produkcja surowca ma ulec niemalże podwojeniu. Obok realnych korzyści wynikających z zagospodarowania złóż w postaci eksportu gazu ziemnego przewiduje się, że projekt przyniesie dochody do budżetu państwa z tytułu różnego rodzaju opłat i podatków w wysokości 20 mld EUR.

Istniejąca i planowane inwestycje infrastrukturalne. Rumunia już teraz partycypuje w zapewnianiu bezpieczeństwa energetycznego państw Europy Środkowej, w tym przede wszystkim Mołdawii ([„IES Komentarze”, nr 1124](#)), a docelowo również m.in. Ukrainy. Pod koniec 2024 r. kończy się umowa rosyjsko-ukraińska na transport gazu ziemnego przez terytorium Ukrainy, co spowoduje, że część państw w regionie, w tym w szczególności Austria oraz Węgry, nie będzie mogła pozyskiwać surowca z Rosji z wykorzystaniem ukraińskich rurociągów. Takie dostawy będą mogły odbywać się jedynie z południa Europy, a więc poprzez gazociąg TurkStream. W tych zmienionych uwarunkowaniach międzynarodowych wzrośnie znaczenie Rumunii, która jest w stanie dostarczać

gaz ziemny z południa poprzez gazociąg Transbalkański (dostawy mogą pochodzić m.in. z Azerbejdżanu lub terminali regazyfikacyjnych w Grecji) do Mołdawii, a także potencjalnie innych państw Europy Środkowej oraz na Ukrainę. Jednocześnie już obecnie część dostępnego w Rumunii surowca jest kierowana na Węgry gazociągiem BRUA. W ramach realizacji projektu Neptun Deep niezbędne będzie wybudowanie gazociągu Tuzla-Podișor, co umożliwi połączenie infrastruktury podmorskiej z krajową siecią przesyłową.

Zagospodarowanie złóż Domino i Pelican South zmieni sytuację energetyczną państw Europy Środkowej, gdyż zwiększy dostępność gazu ziemnego spoza Rosji. Od momentu wybuchu w 2022 r. pełnoskalowej wojny na Ukrainie nastąpił spadek znaczenia Federacji Rosyjskiej w regionie, a projekt Neptun Deep może doprowadzić do całkowitego uniezależnienia się państw Europy Środkowej od dostaw surowca ze Wschodu. Za pomocą istniejącej oraz planowanych inwestycji nastąpi wzmocnienie wymiany gazowej na osi Północ-Południe, co poprawi bezpieczeństwo energetyczne państw tego regionu. Co ważne, poprzez istniejące rozwiązania Rumunia będzie mogła kierować surowiec do Mołdawii, Bułgarii i Węgier, a docelowo poprzez Węgry na rynki pozostałych państw należących do UE.

Wnioski

- Poprzez realizację projektu Neptun Deep Rumunia ma szansę stać się największym producentem gazu ziemnego wśród państw Unii Europejskiej. Planowane podwojenie produkcji surowca sprawi, że pozycja Rumunii ulegnie wzmocnieniu w regionie. Dzięki temu Rumunia będzie mogła odgrywać rolę gwaranta bezpieczeństwa energetycznego nie tylko Mołdawii, co ma miejsce obecnie, ale także innych państw z Europy Środkowej.
- Zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego w regionie będzie możliwe jedynie w momencie pełnej realizacji projektu Neptun Deep. Firmy zaangażowane w inwestycję (OMV Petrom, Romgaz) posiadają doświadczenie przy realizacji tego typu projektów. Jednak obok zagospodarowania złóż, niezbędnym elementem zwiększającym integrację rynków państw Europy Środkowej będzie rozbudowa zdolności transportowych (potencjalnie dodatkowe 8 mld m³ gazu ziemnego rocznie w regionie) na osi Północ-Południe.
- Komercyjna eksploatacja złóż Domino i Pelican South będzie miała także swoje pozytywne oraz negatywne konsekwencje dla sytuacji klimatycznej Rumunii. W sensie pozytywnym może doprowadzić do zmiany bilansu energetycznego (obecnie gaz ziemny zajmuje czwarte miejsce, za energią wodną, jądrową oraz węglem). Tym samym projekt może przyczynić się do zmniejszenia udziału węgla i realizacji celów klimatycznych (oczywiście nie wiadomo, ile z planowanych 8 mld m³ rocznie gazu ziemnego zostanie wykorzystane w Rumunii, a ile trafi na eksport). W sensie negatywnym przewiduje się, że inwestycja może doprowadzić do znacznego zwiększenia emisji gazów cieplarnianych, pomimo wprowadzenia zasad Zero Routine Flaring i Zero Routine Venting przy eksploatacji złóż¹.
- Realizacja inwestycji może napotkać problemy w związku z wojną trwającą na Ukrainie. Rumunia poprzez realizację projektu Neptun Deep stanie się silnym regionalnym graczem na rynku gazu ziemnego w państwach Europy Środkowej. Tym samym zmniejszy oddziaływanie Federacji Rosyjskiej ukierunkowane na destabilizację rynku. Z uwagi na występujące w przeszłości zniszczenia/uszkodzenia infrastruktury transportowej w Europie (głównie gazociągi Nord Stream 1, Nord Stream 2, Balticconnector) należy brać pod uwagę potencjalny atak na liczący 160 km gazociąg, dostarczający surowiec ze złóż Domino i Pelican South na ląd. Co ważne, po nielegalnej aneksji Półwyspu Krymskiego przez Federację Rosyjską w 2014 r. wyłączna strefa ekonomiczna Rumunii na Morzu Czarnym graniczy obecnie z Rosją.

¹ Zero Routine Flaring i Zero Routine Venting to inicjatywy mające na celu redukcję emisji gazów poprzez eliminację rutynowego spalania (flaring) i uwalniania (venting) gazów towarzyszących wydobyciu ropy naftowej i gazu ziemnego.